

מדריכי הבטיחות מרכזים מאמץ באתרי הבנייה

ענף הבנייה ידע השנה לא מעט תאונות עבודה קטלניות, אך גם שינויים מהפכניים בחקיקה, שאמורים להביא להרתעה ולשינוי המגמה בעתיד. בחודש ינואר נכנס לתוקפו הצו המאפשר הטלת עיצומים כספיים בגין הפרות בטיחות בענף הבנייה. עוד מוקדם להעריך את מידת השינוי בעקבות החקיקה, אך פעולות ההדרכה וההסברה של מדריכי המוס"ל נועדו להעלות את רמת המודעות, ושילוב כל הפעולות יחד עשוי להביא לשינוי המיוחל

מאת מוטי סולטני

מדריך בטיחות בבנייה ובתעשייה
מחוז מרכז ו-ם, המוסד לבטיחות ולגיהות
צילום: המוסד לבטיחות ולגיהות

- יש להגן על הציוד מפני פינות חדות, חום או חומרים מסוכנים.
- יש לאבטח את כלי העבודה לבל ייפלו.
- אין להשליך ציוד, אלא להעבירו בצורה מאובטחת.
- חובה לחבוש קסדה באזור הסכנה ובכל זמן העבודה בגובה.
- חובה לגדר את אזור הסכנה.
- אין לשנע ציוד כאשר אדם נמצא מתחתיו.
- אין להניח ציוד בטיחות באזור הסכנה.
- אין לעבוד במרחק הקטן מ-3.25 מטרים מקו מתח הנמוך מ-33,000 וולט, ובמרחק הקטן מ-5 מטרים מקו מתח גבוה, שעולה על 33,000 וולט.

ביקורים באתרי בנייה - דרכי העברת המידע

- בשנת 2017 בוצעו 7,800 פעולות הדרכה של המוס"ל באתרי בנייה לצורך אבחון מצב הבטיחות - עלייה של 42% לעומת שנת 2016, ושל 56% לעומת שנת 2015. נכון לסוף חודש אוגוסט 2018 בוצעו יותר מ-5,600 פעילויות המותאמות לסוגי אתרי הבנייה ושלבי הבנייה השונים, ועוד כ-3,000 ביקורים באתרי בנייה - סך הכול עלייה של 108 אחוז בפעילויות ביחס לשנה שקדמה. נושאי העבודה בגובה ומניעת הנפילות הועלו ברוב הביקורים באתרי הבנייה, וכללו הערות חוזרות ונשנות בנושא החוסר באזנים על פיגומים ובנושא עבודה על סולמות לא תקינים ולא תקינים.
- להלן הוראות הבטיחות לעבודה על סולמות ניידים:**
- יש לבדוק את הסולם לפני השימוש בו.
  - נתגלה פגם או חוסר - השימוש בסולם אסור.
  - אין לתקן סולם פגום - תיקון או החלפה יבוצעו על ידי היצרן בלבד.
  - אין לעבוד על סולם מתכת בקרבת קווי מתח ומערכות חשמל.
  - העומס המרבי המותר על סולם הוא 150 ק"ג לאדם אחד עם ציוד.
  - יש להציב את הסולם על משטח ישר.
  - יש לוודא שהסולם עומד על כל זקפיו.
  - בסולם A או G יש לוודא כי מנגנון התמיכה נעול.
  - הטיפוס ייעשה עם הפנים אל הסולם.
  - אין להוציא את הגוף אל מחוץ למסגרת הסולם.

אתר בנייה הוא מקום עבודה עתיר סיכונים, שבו נמצאים מגוון בעלי מקצוע בעת ובעונה אחת וברמות מיומנות שונות. לכך יש להוסיף גם מגוון ארצות מוצא של עובדים, הדוברים שפות שונות: עברית, ערבית, רוסית, מולדובית, טורקית, סינית ועוד. גם תחלופת אנשי המקצוע באתר גבוהה. אתר הבנייה דינמי, משתנה מדי שעה בהתאם לקצב הבנייה, ולכן נקבעו בחקיקה דרישות רבות, שמטרתן למנוע תאונות ואירועים מסוכנים.

מפילוח סטטיסטיקת התאונות של השנים האחרונות עולה שהסיכון העיקרי (סיבת המוות העיקרית) באתרי בנייה הוא בנפילה מגובה. סיכונים אחרים נוצרים כתוצאה משימוש בכלי עבודה שונים ורבים, במכשירים רבי עוצמה לסוגיהם.

תקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה) התשס"ז 2007 מכילות 10 פרקים ו-62 סעיפים, המקיפים את התנאים והדרישות לעוסקים בתחומי ההדרכה וההסמכה וביצוע הפעילות הלכה למעשה.

עבודה בגובה עלולה להיות מסכנת חיים - בין אם על סולם, פיגום, גג או קונסטרוקציה גבוהה, לכן פרסמנו השנה במקומות העבודה, וכן באתר YNET, כללים מצילי חיים שיש להכירם בטרם העבודה.

להלן הוראות הבטיחות שפורסמו לעבודה בגובה:

- אין לבצע עבודה במזג אוויר העלול לסכן את בטיחות העובדים.
- קיימת חובת הימצאות של אדם נוסף על הקרקע בעת ביצוע עבודה בגובה.
- העבודה תתבצע עם ציוד מגן אישי בהתאם לאופי העבודה.
- העבודה תתבצע עם ציוד בעל תקן ותקינות.
- על העובד להכיר את הציוד ואת מגבלות השימוש שהגדיר היצרן.

11. אין לטפס מעל 3 שלבים מקצה הסולם.

12. אין להניח תמיכות או הגבהות מתחת לסולם.

בעת הסיוור של מדריכי הבטיחות באתרי הבנייה עם מנהלי העבודה, ניתן משקל מכריע לעברות הבטיחות בתחום הגובה, והטיפול בהן הוא באחריות מנהל העבודה באתר. מדריכי הבטיחות בבנייה של המוס"ל מנחים אותו במציאת פתרונות חוקיים, בדגש על בטיחות בעבודה, כמו גם במציאת פתרונות כוללים, כגון סגירת פתחים וחדרי מדרגות, גידורים ותאורה תקינה בחדרי המדרגות ובמעברים. מדריכי הבטיחות גם מנחים את מנהלי העבודה בנושאי הדרכה ותרגול לעובדים בגובה:

1. העובד נדרש להיות בגי, מעל גיל 18 ועבר הדרכה על פי תקנה 6, על ידי מדריך מוסמך.
2. תוקף אישור פרטני ואישי לכל עובד - אישור אישי תקף (לשנתיים) ומעיד על הסמכתו של העובד.
3. בדיקת תעודת ההסמכה כי העובד אכן מוסמך והוכשר לתחום הרלבנטי לביצוע העבודה.
4. בעבודה בגובה נדרשים שני עובדים לפחות - יש חובה להימצאות אדם על הקרקע כצופה.
5. לעובד ציוד מיגון אישי תקין ובתוקף הרלבנטי לעבודה בגובה. קסדה עם סנטרייה, נעלי בטיחות למניעת החלקה, מכנסי עבודה ארוכים, רתמה, מערכות אבטחה (לבלימת נפילה ולמניעת נפילה).
6. "שימוש בקו חיים" על פי הצורך.
7. עבודה בגובה בשעות החשכה - יש צורך בהיתר מיוחד.

חסירת פנקסים כלליים

פנקס כללי נועד לתיעוד פעולות הבקרה על הבטיחות בבנייה, משלב ההקמה ועד לסיום העבודות באתר. הפנקס ינוהל באחריותו הבלעדית של מנהל העבודה החתום על האתר, תוך ציון "תופש המקום", קבלני המשנה ובעלי התפקידים באתר הבנייה. מסירת הפנקס באופן אישי על ידי מדריכי המוס"ל נועדה לרענן את הידע בנוהל הפנקס (לעבודות בנייה ובנייה הנדסית). במהלך 2018 צורף לפנקס נספח הדרכה, המחייב רישום מדויק של פעולות ההדרכה באתר הבנייה ברמת מחלקה ובחתך של פרטים אישיים של המודרכים.

בשנת 2016 חולקו (ללא תשלום) 4,683 פנקסים; בשנת 2017 חולקו 5,807 פנקסים, ובמחצית הראשונה בלבד של 2018 חולקו 3,802 פנקסים.

הגידול חל בעקבות הנגשת הפנייה המקוונת שהשיק המוסד לבטיחות ולגיהות, הן על ידי הקישור לאתר, והן על ידי השקת הכוכבית (9214*). מדריכי השטח של המוס"ל מגיעים עם הפנקסים לאתרי הבנייה ומלווים בפועל את מנהל העבודה בשימוש נכון בפנקס ככלי מקדם בטיחות.

סוספונים

בתחילת שנת 2017, לאור לקחים שהופקו, קיבלו כל מדריכי הבנייה מסופונים (טאבלטים, מחשבי לוח) ובהם כל סעיפי הבדיקה, לצורך הכנת דוחות ממחשבים, שיפצו למנהלי העבודה, אשר יוכלו לטפל בליקויים מיד עם קבלת הדוחות בדוא"ל. המסופון נועד לכלול את כל מרכיבי האבחון הבטיחותי באופן מובנה. בתחילת שנת 2018, במסגרת צו העיצומים, המטיל קנסות על

מבצעי הבנייה, בגין ליקויי בטיחות, בוצעו התאמות ושדרוגים נוספים של המערכת, עם הוספה ועדכון של סעיפים על פי התקנות.

ניידות הדרכה באתרי בנייה

במקביל לפעילות מדריכים בשטח אתרי הבנייה, המוס"ל מפעיל ניידות הדרכה, הפועלות באתרי הבנייה השונים ברחבי הארץ ומספקות שירותי הדרכה, בכמה שפות, ביניהן ערבית, סינית, רומנית.

בשנת 2018 עמד מספר המודרכים בניידות באתרי בנייה על יותר מ-22,000 איש. פעילות הניידות מתואמת עם מנהלי פרויקטים או מנהלי העבודה. בדרך כלל, הניידות משמשות כחדר הדרכה לקבוצות מתחלפות של 15 מודרכים בכל פעם, זאת, במטרה להמשיך את רצף העבודה באתר ללא הפרעה משמעותית.

הדרכה כרונטלית

במהלך שנת 2018 ביצעו מדריכי המוסד לבטיחות ולגיהות יחד עם מנהלי העבודה באתרי הבנייה פעילויות הסברה ומניעה בכמה וכמה נושאים, ביניהם:

- פעילות לאחר סגירת אתרים ותיקון ליקויים נדרש באתרים שקיבלו צו בטיחות או צו שיפור בליווי צמוד עד לפתיחת האתר.
- הדרכות מנהלי עבודה בשטח.
- חלוקת פנקסים כלליים לעבודות בנייה והדרכה בשימוש בהם.
- ביצוע סקרי מפגעים וסיכונים ומסירת ההמלצות למנהלי העבודה.
- בקרה (בביקורים חוזרים) על סילוק המפגעים.
- חלוקת חומר הדרכה והסברה, וחומר טכני רלבנטי מתוך פרסומי המוסד, בדגש על טבלת עזר למנהל העבודה, בשפות עברית וערבית.
- היערכות לסיכונים באתר הבנייה.
- פעילות להגברת המודעות לבטיחות בקרב מנהלים ובקרב עובדים, באמצעות רשימות עזר (צ'ק ליסט), בשפות עברית, ערבית ורוסית.
- ליווי והכוונה לנאמני ולממוני בטיחות בשטח.
- מסירת מידע מקצועי באמצעות מרכז המידע.
- העברת מידע באמצעות אתר האינטרנט, רשתות חברתיות וערוצים דיגיטליים נוספים.
- פרסום ספרות וחומר מקצועי, כגון עלונים, בשפות עברית וערבית, וכן, שלטי בטיחות (שמשוניות).
- ביקורי מדריכים באתרי בנייה ובחברות בנייה בנושא העיצומים, וחלוקת עזרי בטיחות; הסברה והדרכה לגורמים המקצועיים בכל הנוגע לאכיפה באתרי הבנייה.
- מנהלי המחוזות נטלו חלק בכנסים בשיתוף עם בעלי חברות בנייה ומנהלי עבודה, אם במסגרת פעולה יזומה או במסגרת ועדות הבטיחות באתרים.

סיכום

מגוון הפעילויות באתרי הבנייה ובשלב הבנייה השונים סייע להגברת המודעות לבטיחות בקרב מנהלים ועובדים. המוס"ל ימשיך בפעילויות ההדרכה וההסברה באתרים, במטרה למזער ככל האפשר את תאונות הבנייה, תוך הצפת הידע העדכני והפיכתו לכלי יישומי בעבודה. ■